

УДК 101.351.004+305-055.2

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v053.2025.18>**О. В. Уваркіна**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9053-2016>

доктор філософських наук, професор,

учений секретар

*Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»***А. А. Матійко**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6947-5958>

доктор філософії,

старший викладач

*Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»***О. С. Шевчук**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2866-439X>

аспірантка

*Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

КІБЕРГОРИЗОНТИ ҐЕНДЕРУ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ

Постановка проблеми. На вістрі цифровізації світового інформаційного простору та в умовах військової агресії РФ проти України актуалізація філософського наукового дискурсу проблем ґендеру в сфері безпеки та оборони є одним з ключових завдань подолання ґендерних стереотипів серед військовослужбовців. У нових моделях ґендерної ідентичності часто-густо визначається експоненційне зростання активності жінок-військовослужбовців у сфері кібербезпеки та трансформація ґендерного розриву паритетних прав і можливостей жінок і чоловіків у фаховому кіберсередовищі. Тому філософська рефлексія концептуальних точок зору на проблемний горизонт ґендерної рівності крізь призму неминучої інтеграції у світовий кіберпростір, безумовно, посилює парадигмальну складову розвитку системи кібербезпеки та кіберосвіти.

Аналіз останніх наукових публікацій засвідчив багатоманітність дослідницьких підходів до проблем ґендеру та відсутність понятійної демаркації у питанні ґендерної рівності. Переважна кількість системних досліджень (Н. Буковинська, Ю Гончарова, А. Грибовська, Н. Камінська, С. Кругова, Л. Наливайко, Н. Романова, Л. Сірко та інші) присвячена вивченню нормативно-правового забезпечення державної ґендерної політики та її реформуванню в умовах євроінтеграції (Н. Баласинович, О. Горулько, І. Грицай, О. Лазора, Л. Марценюк,

Н. Щербак, І. Юник та інші). Разом з тим визнається концентрація наукового інтересу конвенційно узгоджених досліджень ґендерних перспектив у сфері безпеки та оборони (Р. Калениченко, Л. Кримець, О. Перунова та інші) та науковим пошукам ґендерних аспектів у сучасній кібербезпеці (В. Лучик, С. Лучик, О. Манжай, А. Матійко, В. Носов, О. Шевчук, О. Уваркіна).

Спробам філософської рефлексії ґендерних питань присвячені наукові праці сучасних дослідників С. Везомської, О. Запорожченка, І. Майданюк, Р. Множинської, але вимога філософської сумлінності потребує подальшої наукової розвідки кібергоризонтів ґендерних векторів сталого розвитку інформаційного суспільства для посилення національної безпеки України у кіберпросторі.

Метою статті є з'ясування сутності і особливих ознак основних принципів ґендерної рівності у секторі безпеки та оборони через переосмислення традиційних підходів до взаємовідносин між чоловіками та жінками у професійній сфері, яка пов'язана з кіберпростором.

Виклад основного матеріалу. Актуальність проблематики ґендерної рівності не викликає сумніву, оскільки у фаховому середовищі домінує консенсус як щодо «формування принципово нових, звільнених від усталених стереотипів [1, с. 27]» ґендерних відносин в Україні, так

і з приводу потенціального розширення практичної участі жінок в різних сферах життєдіяльності суспільства.

Варто зазначити, що повноцінний науковий дискурс щодо питання ґендерної рівності у концептуальному полі має еволюційний характер. Крізь призму багатьох концептів треба відзначити доволі категоричні ґендерні вердикти німецького філософа Еріха Фромма та сучасного американського соціолога та профемініста Майкла Кіммена, які досліджували породження ґендерних відмінностей, застерігаючи суспільство від надмірної соціалізації та стандартизації відносин між жінками та чоловіками, що може привести до втрати ґендерної та статевої ідентичності, а ще гірше, до відмови від власної індивідуальності [2, 3]. Акцентуючи увагу на хиткому балансі між ґендерною та статевою рівністю, ідеї відомих науковців на довгий час сконцентрували дослідження фахівців у парадигмальному розвитку ґендерної теорії через необхідність формування ґендерної компетентності суспільства та розробку сучасної правової бази для вирішення ґендерних проблем.

Як результат, маємо максимально спрямоване на вирішення проблем ґендерної нерівності сучасне національне законодавство з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на основі ратифікованих актів міжнародного права. На думку сучасних українських науковців (О. Лазор, І. Юник) процеси трансформації правових механізмів та реалізації ґендерної політики в Україні продовжуються та мають значний прогрес у питанні легітимації найважливіших ґендерно-паритетних принципів і прав громадян. Дослідники встановили, що «законодавство України не містить дискримінаційних норм і обмежень, які стосуються участі жінок і чоловіків у політичній чи громадській діяльності, однак відсутній перелік спеціальних ґендерних механізмів і процедури їх впровадження, санкції за порушення ґендерного законодавства» [4, с. 42]. З огляду на важливість конституційно закріпленого питання ґендерної рівності, процеси удосконалення правових механізмів у питанні ґендерних експертиз та впровадження у нормативно-правові акти ґендерних санкцій та стимулів, безсумнівно, стануть новим перспективним етапом євроінтеграції ґендерної політики в Україні.

Однак розуміючи, що повноцінний науковий дискурс питання ґендерної рівності у правовому полі має еволюційний характер, фахова дослідниця Н. Романова зазначає, що треба «висвітлювати ґендерну рівність не лише як правову, а й як міждисциплінарну категорію» [5, с. 73]. Динамічні можливості розвивати ґендерну ідею та впроваджувати ґендерно-паритетні принципи у цьому напрямку праксеологічно можливо лише через систему освітнього потенціалу. Тому

основні базові принципи реалізації державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків зазначені у Стратегії впровадження ґендерної рівності у сфері освіти до 2030 року (далі – Стратегія), зокрема: повага до людської гідності та недискримінації у нормативно-правових документах; посилення ролі закладів освіти у координації дій суб'єктів реалізації державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, інклюзивності та протидії насильству, зокрема за ознакою статі; посилення компетенції і можливості професійної спільноти фахівчинь і фахівців з питань ґендерної рівності, розширення міжнародного співробітництва у сфері ґендеру; запобігання та протидія будь-якій дискримінації, впровадження практик інклюзивності у сфері освіти як основи для подолання наслідків військових дій і післявоєнної відбудови України [6].

Особливу увагу Стратегія приділяє особливостям ґендерної політики у секторі безпеки та оборони та чітко визначає основні освітні пріоритети військової підготовки нового покоління сучасних українських фахівців, наприклад: «забезпечення паритетності відображення внеску жінок у перемогу як у військовій, так і цивільній сфері, в навчальних програмах та освітньому середовищі; забезпечення військової, національно-патріотичної підготовки в закладах освіти різного рівня, позбавлення стереотипних уявлень про роль жінок і чоловіків; забезпечення інституційної взаємодії із сектором оборони і безпеки в частині розроблення тренінгових програм для суб'єктів освітньої діяльності з питань поведінки, самозахисту і первинної допомоги під час екстремальних ситуацій, у тому числі в умовах воєнного стану; забезпечення у системі професійної (професійно-технічної) освіти заохочення жінок до опанування актуальними в контексті післявоєнного відновлення на ринку праці професіями незалежно від ґендерних стереотипів; підвищення рівня обізнаності про зв'язок ґендерних питань і питань безпеки, відповідних стандартів та практики на національному та міжнародному рівні; участь освітян у реалізації проектів із забезпечення ефективного демократичного цивільного контролю за Збройними Силами і сектором безпеки і оборони з урахуванням вимоги щодо забезпечення на постійній основі прав людини, ґендерної рівності і міжнародного гуманітарного права у сфері освіти [6]».

Філософська рефлексія освітнього потенціалу у секторі безпеки та оборони показала, що протягом останніх років суттєво відчувається дефіцит фахівців з кібербезпеки у всіх сферах діяльності, а їх підготовка стає одним з пріоритетних завдань освітньої державної політики. Ураховуючи кардинальну зміну безпекової ситуації, яка пов'язана

з військовою агресією РФ проти України, актуальність підготовки кіберфахівців телеологічно зростає, трансgressує і темпорально відповідає сучасним вимогам [7, с. 36].

Спираючись на звіт Державної служби спецзв'язку та захисту інформації України (далі – Держспецзв'язку) дослідники гендерної рівності у кібербезпеці (В. Лучик, С. Лучик, О. Манжай, В. Носов) зазначають про те, що тільки у першому півріччі 2024 року, кількість атак на сектор безпеки та оборони країни зросла удвічі, а кількість кіберінцидентів із зараження шкідливим програмним забезпеченням – на 90%. Згідно їх дослідження сектор безпеки і оборони, до якого відносяться і кіберфахівчині Держспецзв'язку, нагально потребує високопрофесійних кіберспеціалістів для забезпечення і кіберзахисту, і кібербезпеки вітчизняного інформаційного простору [8, с. 274].

Варто зазначити, що на державному рівні Рада національної безпеки та оборони оголосила про запуск національної ініціативи для посилення ролі жінок у кібербезпеці. Тому наприкінці 2024 року національна ініціатива підвищення гендерної рівності та залучення жінок до стратегічних і оперативних завдань у кіберпросторі України стала головною темою засідання Національного кластера кібербезпеки «Роль жінок у забезпеченні кіберстійкості України: виклики та перспективи», на якому обговорювалися питання гендерного балансу, приклади здатності кіберфахівчинь протидіяти кіберзагрозам та успішно вирішувати найскладніші кіберзавдання, а також візії інклюзивності у стратегічно важливій сфері кібербезпеки [9].

Разом з тим, в аналітичному узагальненні тенденцій розвитку глобального ринку кіберфахівців у 2024 році організація Global Cybersecurity Forum «Cybersecurity Workforce Report: Bridging the Workforce Shortage and Skills Gap» зазначає, що кількість жінок, які працюють у сфері кібербезпеки, залишається майже незмінною з року в рік, і що відсоток жінок у галузі, ймовірно, коливається від 20% до 25%. Між іншим, найменший відсоток у військової сфері, а найбільший – у сфері хмарних сервісів, автомобільних компаніях та будівництві [10].

За таких обставин, аналітики все частіше звертаються до питання про те, кого взагалі варто віднести до когорти кіберфахівців. Наприклад, NICE Framework пропонує 52 робочі ролі для визначення того, хто відноситься до спеціалістів у сфері кібербезпеки, а Національний науковий фонд США (NSF) спільно з Національним центром науки та інженерної статистики (NCSES) пропонують дивитись на це питання ширше, виокремлюючи щонайменше три великі категорії працівників: ядро кіберфахівців (ІТ фахівці); пра-

цівники залучені до сфери кібербезпеки (різноманітні інженери); суміжна робоча сила (фахівці, які мають окремі навички з NICE Framework)[10].

Принагідно зазначимо, що сучасні науковці вже відмовляються від дихотомічного уявлення про поняття «кібербезпека» та «кіберзахист» і вважають, що ці «терміни взаємопов'язані, взаємозалежні та спрямовані та реалізацію стабільних шляхів комунікації в кіберпросторі», і що «кіберзахист це процесуальна складова до реалізації сталої кібербезпеки» [11, с. 188].

Світові аналітики, зазначають, що майже всі звіти організацій про стан глобального ринку кіберфахівців у 2024 році приділяють увагу темі залучення жінок до сфери кібербезпеки. Деякі дослідження, наприклад ICS2 “Cybersecurity Workforce Study”, визначають появу протягом 5 останніх років позитивних тенденцій у залученні жінок до сфери кібербезпеки. а саме: з кожним роком кіберфахівчинь стає більше і вони охочіше йдуть у сферу кібербезпеки; жінки значно частіше ніж чоловіки мають вчені ступені (кваліфікації магістра та доктора) з профільних кібердисциплін, мають однакову кількість сертифікатів з чоловіками, але при цьому більше з них планують отримати нові сертифікати ніж чоловіки (27 відсотків проти 24); жінки які працюють в сфері кібербезпеки частіше задоволені своєю роботою ніж чоловіки (76% проти 70%) [10].

Ці позитивні тенденції відчутні і у вітчизняному стані гендерного розриву. Наукові джерела стверджують, що в індексі гендерного розриву Україна з 81 місця у 2022 році піднялась на 63 місце в 2024 році [8, с. 272].

Впроваджуючи основні принципи гендерної політики Стратегії у сфері освіти для сектору безпеки та оборони, на початку 2025 року серед представниць Національного університету оборони України, Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Української військово-медичної академії та Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова була проведена дискусія на тему «Інтеграція гендерних перспектив у військову освіту: найкращі практики та шляхи розвитку». За результатами обговорення спікери визначили основні амплітудні зміни у гендерному питанні військовослужбовців: повномасштабне вторгнення змінило сприйняття ролі жінок у війську, що призвело до помітного збільшення кількості курсанток у всіх вищих військових навчальних закладах; стала помітною лідерська роль гендерних радниць у військових закладах освіти, які забезпечують рівні можливості для всіх курсантів і курсанток; розробляються та впроваджуються окремі освітні модулі з гендерної тематики; військові виші створюють механізми для координації інтеграції гендерних перспектив.

Втім, учасники заходу засвідчили, що попри позитивні зміни ґендерні стереотипи ще залишаються актуальними, тому треба нагально актуалізувати впровадження системного підходу до інтеграції ґендерних перспектив у військову освіту [12].

Також для обговорення ключових викликів та розвитку інноваційних рішень у сфері кібербезпеки був організований захід “Cyber Innovations and Resilience: Women4Cyber Talks”, у якому брали участь представники Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Служби з питань інформаційної безпеки та кібербезпеки Апарату РНБО України, Наукової асоціації кібербезпеки України, Центру для жінок в кібербезпеці (США), Європейської організації з кібербезпеки (ECISO) [13]. Провідні фахівці у сфері кібербезпеки обговорювали питання протидії кіберзагрозам у реаліях сьогодення та потужну участь кіберфахівчинь у впровадженні українського інноваційного досвіду в кібербезпеці.

Враховуючи те, що у сучасній архітектурі системи кібербезпеки все більш надається перевага фахівцям з практичними навичками, вже протягом 5 останніх років українські кіберфахівчині постійно залучаються до багатьох міжнародних програм, метою яких є сприяння повноцінному, рівноправному та значущому представництву жінок у сфері кібербезпеки та професійна менторська підтримка для успішної побудови кар'єри та виходу на лідерські позиції в цій критично важливій сфері. Наприклад, для подолання ґендерного розриву галузі кібербезпеки була створена ініціатива Her CyberTracks – унікальна навчально-менторська програма для жінок, які прагнуть побудувати або посилити свою кар'єру в кібербезпеці. Цю програму спільно реалізують ITU-D та GIZ у партнерстві з UNODC та EU CyberNet/LAC4 за фінансової підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини. У програмі беруть участь жінки із вибраних країн регіонів Африки, Арабських країн, колишнього СНД, Європи та Америки. Програма передбачає комплексні тренінги з розвитку кіберспроможностей жінок, навчання нетворкінгу та індивідуального менторства від провідних лідерів галузі. Крім того, жінки отримують знання з технології формування лідерських навичок та техніки переговорів, практичне навчання з використанням реальних інструментів кіберзахисту, дізнаються про типології кіберзлочинів і законодавчі рамки, а також про практичні методи кіберрозслідувань.

Така ініціатива, щодо заохочення жінок до професійного кіберпростору, безумовно, актуалізує просування ґендерної рівності в сфері кібербезпеки, розширює розуміння її різноманітності у публічному просторі, що зі свого боку, впевнено зменшує ґендерний гістерезис.

Висновки дослідження і перспективи подальших пошуків. Рефлектуючи з приводу різноманітних траєкторій сучасної ґендерної політики в сфері кібербезпеки, можна підвести результуючу ризик щодо відчутних змін у проблемах ґендерної рівності, а саме: вітчизняне нормативно-правове підґрунтя для вирішення ґендерних проблем достатньо ратифіковане до міжнародних ґендерних актів, хоча і має правові прогалини (ґендерна сегрегація, ґендерні санкції, ґендерні стимули); публічне обговорення питань протидії кіберзагрозам у реаліях сьогодення та потужної участі кіберфахівчинь у впровадженні українського інноваційного досвіду у кіберпросторі, поступово впливає на суспільні стереотипи упередженого ставлення щодо професійних кібербезпекових компетенцій жінок, а також відкриває нові перспективи для подолання ґендерного розриву у сфері кібербезпеки; формування ґендерної компетентності у секторі безпеки та оборони через освітній потенціал має надзвичайне значення у зміцненні кіберстійкості України та становленні нової когорти найбільш кваліфікованих кіберфахівців серед жінок; набуття практичного досвіду у міжнародних програмах, професійна менторська підтримка для успішної побудови кар'єри та виходу на лідерські позиції у критично важливій сфері кібербезпеки стає невід'ємною складовою інтенційного збільшення кількості кіберфахівчинь для реконструкції традиційної матриці ґендеру у сфері кібербезпеки.

Перспективними напрямками українських ґендерних конотацій вважаємо збільшення аналітичних досліджень ринку кіберфахівців, їх змінних тенденцій та викликів у сучасному кібербезпековому просторі.

Література

1. Костюк Н., Антонюк О. Ґендерна рівність. *Аспекти публічного управління*. Том 8, № 3, 2000. С. 25–37. DOI: <https://doi.org/10.15421/152067>.
2. Фромм Е. Мистецтво любові / Еріх Фромм; пер. з англ. В.Кучменко. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 192 с.
3. Кімелл Майкл С. Ґендероване суспільство / Пер. з англ. Київ : Сфера. 2023. 490 с.
4. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Юник, І.Г. Трансформація правового механізму формування та реалізації ґендерної політики в Україні. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. Вип. 2, 2023. С. 36–43. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.6>.
5. Романова Н.В. Еволюція доктринальних джерел з питань ґендерної рівності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*, 2020. № 1 (19). С. 73–80. DOI: <https://doi.org/10.33270/04201901.73>.
6. Про схвалення Стратегії впровадження ґендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022–2024 роки з її реалізації.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>.

7. Ананьїн В.О., Уваркіна О.В. Політичні візії кіберосвіти. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. Київ, 2023. Випуск 1(57). С. 35–39. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1\(57\).280780](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.1(57).280780).

8. Лучик Л. Д., Манжай О. В., Носов В. В., Лучик В. С. Гендерна рівність у кібербезпеці. *Кібербезпека: освіта, наука, техніка*. № 3 (27), 2025. С. 269–284. DOI: <https://doi.org/10.28925/2663-4023.2025.27.742>.

9. Роль жінок у зміцненні кіберстійкості України стала головною темою засідання Національного кластера кібербезпеки. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/en/Diialnist/7087.html>.

10. Стан глобального ринку кіберфахівців (cyber workforce) у 2024 році: основні цифри та тенденції. URL: https://cader.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/cader_am_womenincyber_2024.pdf.

11. Загородня Ю. В. Можливості політики кіберзахисту в зовнішніх процесах. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. №. 48. С. 187–191. DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v048.2024.29>.

12. Інтеграція гендерних перспектив у військову освіту: найкращі практики та шляхи розвитку. URL: https://www.widukraine.org/uk/resources/integrating-gender-perspectives-into-military-education-highlights-from-our-recent-discussion?fbclid=IwY2xjawJ1rvxleHRuA2FlbQIxMABicmlkETBrV0R5bVJ5MHNFWHBBCMUJuAR4JLQvbs3dyAskX5ud_KcMLCy8tnQcviImmrFBCorbQL7b8-Ugse5B10i_Tpw_aem_c20sWcBkc7Ji9IDrZU9DdDq.

13. Cyber Innovations and Resilience: Women4Cyber Talks. (2024). URL: https://women4cyber.eu/wp-content/uploads/2024/10/Women4Cyber-Declaration-2024_final_30-09-2024.pdf.

Анотація

Уваркіна О. В., Матійко А. А., Шевчук О. С. Кібергоризонти гендеру: соціально-філософська рефлексія. – Стаття.

У статті розглядаються актуальні проблеми розвитку системи кібербезпеки, які потребують рефлексії основних та нових понятійних конструктів гендерних відносин. Мета дослідження полягає у визначенні сутності і особливих ознак основних принципів гендерної рівності у секторі безпеки та оборони через переосмислення традиційних підходів до взаємовідносин між чоловіками та жінками у професійній сфері, яка пов'язана з кіберпростором. Для досягнення поставленої мети була визначена методологічна основа дослідження на рівні філософських та загальнонаукових положень: систематизації, аналізу, синтезу, екстраполяції та спрощення. У результаті дослідження визначено, що в умовах нових випробувань кібервійни актуальність визнання фахових кіберкомпетентостей жінок сприяє державну гендерну політику до імплементації міжнародних нормативно-правових актів у вітчизняне правове поле, регулюючи тим самим всебічний розвиток гендеру у сфері кібербезпеки. У статті з'ясовано,

що інтенція збільшення кількості кіберфахівчинь для реконструкції традиційної матриці гендеру у сфері кібербезпеки полягає у змінах в українському законодавстві положень про стратегічні цілі впровадження гендерної рівності у сфері освіти та осучаснення її структури. Рефлексія концептуального каркасу гендерної рівності визначила величезну кількість різноманітних парадигм оновлення освітнього курикулуму у цьому аспекті, однак виявила необхідність акцентування на проблемах розвитку основних гендерних принципів у сфері кіберзахисту та тенденціям трансгресії у становленні нової когорти найбільш кваліфікованих кіберфахівців серед жінок. Дослідження проблем гендерної рівності у сфері кібербезпеки дозволило виявити освітні ресурси галузі та її подальший розвиток за підтримки міжнародних організацій та кращих зразків підготовки військових кіберфахівців.

Ключові слова: кібербезпека, кіберфахівчиня, гендерна рівність, гендерна компетентність, сектор безпеки та оборони.

Summary

Uvarkina O. V., Matiiko A. A., Shevchuk O. S. Cyber horizons of gender: socio-philosophical reflection. – Article.

The article examines the current problems of cybersecurity system development, which require reflection on the basic and new conceptual constructs of gender relations. The purpose of the research is to define the essence and specific features of the basic principles of gender equality in the security and defence sector by rethinking traditional approaches to the relationship between men and women in the professional sphere related to cyberspace. To achieve this goal, the methodological basis of the study at the level of philosophical and general scientific principles was determined: systematisation, analysis, synthesis, extrapolation and simplification. The study found that in the context of new challenges of cyber warfare, the relevance of recognizing women's professional cyber competencies directs the State gender policy towards the implementation of international legal acts into the national legal framework, thereby regulating the comprehensive development of gender in the field of cybersecurity. The article shows that the intention to increase the number of female cyber professionals in order to reconstruct the traditional gender matrix in the field of cybersecurity consist in changes the provisions in Ukrainian legislation on the strategic goals of gender equality in education and to modernize its structure. Reflection on the conceptual framework of gender equality has identified a huge number of different paradigms for updating the educational curriculum in this aspect, but has revealed the need to focus on the problems of developing basic gender principles in the field of cyber defense and the transgression trends in the formation of a new cohort of the most qualified cyber specialists among women. The study of gender equality issues in the field of cybersecurity has helped to identify educational resources in the field and its further development with the support of international organizations and best practices in the training of military cyber specialists.

Key words: cybersecurity, cyber specialist, gender equality, gender competence, security and defense sector.